

Ο ΚΑΘΕΡΕΠΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΓΙΑΝΝΙΝΑ, ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ 1984

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'

ΑΡΙΘΜΟΣ 18

«ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ»

**ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ
ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ**

Συντάσσεται από Επιτροπή

Υπεύθυνος:

Τό Διοικητικό Συμβούλιο του
Συλλόγου.

Γραφεία περιοδικού:

Καλούδη 8 — Γιάννενα

ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Διεύθυνση για τήν εξυπηρέτηση του
περιοδικού «Καθρέπτης» - Άλληλς-
γραφεία

Κώστας Ε. Σιώτος

ΕΤΕ — ΚΑΛΟΥΤΣΙΑΝΗΣ

Τηλ. 35200 — 27863

Τηλ. ΣΠΙΤΙΟΥ: 33051

ΓΙΑΝΝΕΝΑ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Έσωτερικού Δρχ. : 300

Έξωτερικού Δολ. : 20

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ —

— ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ:

ΓΙΑΝΝΕΝΑ

ὁ Ταμίας τοῦ Συλλόγου

Λάμπρος Π. Βλάχος

Αγ. Κοσμά 19 Γιάννενα

Τη. (0651) 26154

θ) **ΑΘΗΝΑ:**

Νικόλαος Δημασθ. Αλεξίου

Λάρνακος 33

ΤΗΛ. 8625872 - Τ.Τ. 220

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βασίλης Δ. Παπαδημητρίου

Κώστας Ε. Σιώτος

Κώστας Δ. Άναστασίου

Άντώνης Δ. Άντωνίου

Στέλιος Ξεκάρφωτος

Ο ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΟΛΗΣ ΔΗΜΑΡΧΟΣ

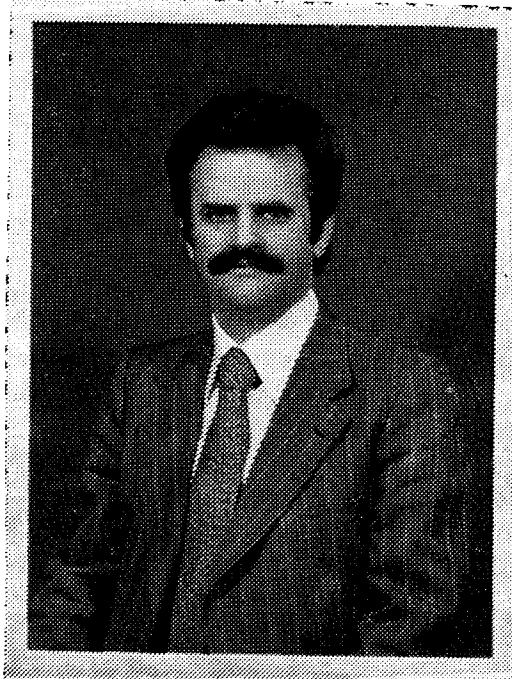
Από τις αρχές του Οκτώβρη πρώτος πολίτης της πόλης των Ιωαννίνων είναι ο συμπατριώ της μας Χαρίλαος Τόλης.

Επιτυχημένος εργολάβος, άριστος οικογενειάρχης, με πλούσιες συνδικαλιστική, εκπαιδευτική και κοινωνική δραστηριότητα. Και τέλος πολλές φορές Δημοτικός σύμβουλος είναι βαθύς γνώστης των προβλημάτων της πόλης μας.

Είμαστε απόλυτα βέβαιοι ότι θα επιτύχει.

Θα πετύχει γιατί διαθέτει ένα σπάνιο προσόν. Είναι βαθύτατα ρεαλιστής και πρακτικό μυαλό.

Ξέρει τι χρειάζεται αυτή τη στιγμή η πόλη. Γνωρίζει και την παραμικρότερη λεπτομέρεια της γειτονιάς.

Ξέρει να ιεραρχεί τις ενέργειές του, ξέρει ακόμα να παρακολουθεί και να προωθεί τα προβλήματα.

Δεν γεννάται ζήτημα ένας ηγέτης και μάλιστα Δήμαρχος μιας μεγάλης και με δυναμική ανάπτυξη πόλης χρειάζεται να έχει φαντασία και να είναι οραματικός, αλλά παράλληλα όμως χρειάζεται να έχει και το ταλέντο της πρακτικής.

Ο Χαρίλαος Τόλης έχει και φαντασία αλλά προπάντων τον δυναμισμό και τη μεγάλη ικανότητα να πραγματώνει. Δεν λέμε τίποτε άλλο, «Αρχή δικαίου άνδρα δείκνυσι».

Αισθονόμαστε υπερήφανοι για τον συμπατριώτη μας και του ευχόμαστε Επιτυχία στο Επίμοχθο έργο του.

Κ. Α.

Ο ΔΟΙΠΟΡΙΚΟ

(Μια νεανική απερισκεψία)

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

—«Νά σας πω πώς ακριβώς έχουν τα πράγματα;», επεμβαίνει ο Κώστας, «ο φίλος μου από δω έχει Γερμανό πατέρα και Ιταλίδα μητέρα». — «Τότε αλλάζει το πράμα!», λέει ο άπιστος Θωμάς. Ο αγωγιάτης δίνει εντολή να φιλοξενηθούν οι επισκέπτες και φεύγει με τη δικαιολογία ότι έχει δουλειά. Οι υπόλοιποι κάνουν στα σβέλτα συμβούλιο, όπου συζητούν για τα αξιοθέατα, τα οποία πρέπει να επισκεφτούν οι δύο φίλοι μας. Συνάμα μπαίνει και το ζήτημα ότι χρειάζεται άνθρωπος που να μιλάει Γερμανικά. Θυμήθηκαν κάποιον και έστειλαν να τον φωνάξουν. Το Γιώργο άρχισαν να τον ζώνουν τα μαύρα φίδια! «Τι Γερμανικά να ξέρει αυτός;», αναρωτιέται με αγωνία, «κι αν ξέρει περισσότερα από μένα;» Προσπαθεί να δει που βρίσκεται ο Κώστας. Κάποια στιγμή συναντώνται τα βλέματά τους. Όμως είναι δύσκολο να επικοινωνήσουν! Τα γεγονότα τους πήραν φαλάγγι και δεν μπορούν πια να κάμουν τίποτε.

Όπου νάρθει ο «διερμηνέας», η κουστωδία αποφασίζει να προχωρήσει προς την Εκκλησία του χωριού, όπου θα είχαν να δουν αρκετά πράγματα οι «τουρίστες». Καθώς προχωρούν, φτάνει ο «διερμηνέας» λαχανιασμένος και καμαρωτός, που του δινόταν η ευκαιρία να δείξει τη γλωσσομάθειά του. Ο Γιώργος, μόλις αντάλλαξε τις πρώτες κουβέντες μαζί του, ήσυχασε, γιατί διαπίστωσε ότι ο «διερμηνέας» είχε πολύ περιορισμένες γνώσεις της Γερμανικής. «Πάει κι αυτό!», λέει μέσα του, «γλυτώσαμε απ' αυτόν!» Όμως δεν ήταν να χαρεί για πολύ, γιατί πιο πέρα τον περίμενε καινούργια αγωνία: στη βεράντα του Σταθμού της Χωροφυλακής στεκόταν ο υπενωματάρχης Γρετσίστας που ήταν συμμαθητής του στο Γυμνάσιο Αγνάντων. «Τώρα, τι κάνουμε;», σκέφτεται, «και αν με αναγνωρίσει αυτός;» Η αγωνία του είναι αδύνατο να αποδοθεί με λόγια! Αντιδρώντας αυτόματα, χαμηλώνει το τριτοάκι του προς τη μεριά του Σταθμού, έτσι που να μη φαίνεται το πρόσωπό του. Προχωρεί κοιτάζοντας κατευθείαν μπροστά, λες και έχει παρωπίδες, απαντώντας συνάμα στο «διερμηνέα» που θέλει να μάθει πώς λέγονται στα Γερμανικά τα διάφορα αντικείμενα. Πάιρνει κουράγιο, κάνοντας τη σκέ-

ψη πώς είναι πιθανό να μην τον γνωρίσει ο σταθμάρχης; «θα με βοηθήσουν τα γυαλιά και το τρισάκι!», λέει μέσα του, «πρέπει να φαίνομαι διαφορετικός! που να με θυμηθεί ο Γρετσιστας!» Πράγματι, ο Θεός έβαλε το χέρι Του κι αυτή τη φορά: άφησαν πίσω τους το Σταθμό, χωρίς να συμβεί τίποτε το δυσάρεστο. Ένα βάρος έφυγε από την καρδιά του Γιώργου! Πόσο να κράτησε τάχα αυτή η αγωνία; Σίγουρα ούτε ένα λεπτό. Κι όμως του φάνηκε ότι είχε διαρκέσει έναν αιώνα!

Όλοι μαζί φτάνουν στην Εκκλησία. Ειδοποιημένος ο παπάς τους περιμένει στην πόρτα. Καλωσορίζει τους δύο φίλους μας και τους οδηγεί μέσα. Απευθύνεται στον Κώστα και στους άλλους λέγοντας:— «Οι Γερμανοί είναι καθολικοί ή διαμαρτυρόμενοι και δεν είναι ορθόδοξοι που είμαστε εμείς. Όμως είναι πιο ευσεβείς από μας!» Με αυτόν τον τρόπο θέλησε να ερμηνεύσει την ευλάβεια που έδειξε ο Γιώργος περνώντας το κατώφλι της Εκκλησίας. Όταν βρέθηκαν μέσα στην Εκκλησία, οι δύο φίλοι μας ηρέμησαν κάπως και μπόρεσαν έτσι να θαυμάσουν τη σπάνια ξυλογλυπτική του άμβωνα, του δεσποτικού και του τέμπλου. Πραγματικά μνημεία τέχνης! Ο παπάς τους δείχνει στη συνέχεια και το χρυσοποικίλο ευαγγέλιο που είναι κειμήλιο για τους Καλαρρύτες. — «Σώζονται», επισημαίνει ο παπάς, «δύο τέτοια ευαγγέλια που τα έφκιασε ο ξακουστός Καλαρρυτιώτης χρυσοχόος Αθανάσιος Τσιμούρης: το ένα είναι αυτό εδώ και το άλλο βρίσκεται στο μητροπολιτικό ναό των Γιαννίνων». Οι «τουρίστες» το παίρνουν στα χέρια τους και το περιεργάζονται με ευλάβεια και θαυμασμό: πρόκειται για έξοχο έργο τέχνης! ο παπάς δηλώνει με έμφαση ότι και οι Γερμανοί ξέρουν να διαβάζουν το Ευαγγέλιο στα Ελληνικά, μόνο που προσφέρουν τα γράμματα κάπως διαφορετικά από μας. Με νοήματα δίνει στο Γιώργο να καταλάβει ότι θα ήθελε να ακούσει πως διαβάζουν οι ξένοι τα Ελληνικά. Πράγματι, ο Γιώργος ανοίγει και διαβάζει με τη γνωστή ερασμιακή προσφορά. Όλοι παρακολουθούν με το στόμα ανοιχτό! Με αυτά τελείωσε η ξενάγηση στην Εκκλησία.

Βγαίνουν έξω στο προαύλιο. Έχει μεσημεριάσει κιόλας. Κάποιος από την παρέα ανακοινώνει ότι στη συνέχεια θα γίνει επίσκεψη στα ερείπια της αρχαίας πόλης, που λεγόταν Άβατον, και στο παλαιό νομισματοκοπείο του χωριού, που αξίζει να το δει κανείς. Τον καιρό της Τουρκοκρατίας, λένε, οι Καλαρρύτες είχαν

γνωρίσει μεγάλη οικονομική ακμή: οι Καλαρρυτιώτες μετέφεραν και πουλούσαν στα μεγάλα εμπορικά κέντρα της Ευρώπης ακατέργαστα δέρματα και αγόραζαν μεταξωτά νήματα και χρυσά κορδονάκια, τα γνωστά τριτίρια, που τους χραισίμευαν, για να στολίζουν τις περίφημες χρυσοποικιλτες φορεσιές της Ηπείρου. Έτσι αναπτύχθηκε στους Καλαρρύτες η χρυσοποικιλτική και έγιναν ζακουστοί οι Καλαρρυτιώτες τερζήδες. Σε συνεργασία και ανταγωνισμό με τους Συρακιώτες, έφκianαν και τις εξίσου περίφημες ναυτικές κάπες που τις πουλούσαν, σε όλες τις παραλιακές πόλεις της Ευρώπης. Η τέχνη όμως, που ανέδειξε τους Καλαρρυτιώτες και που έφτασε στον πιο υψηλό βαθμό τελειότητας και δεξιοτεχνίας, ήταν η χρυσοχοΐα. Όπως και σήμερα, έτσι και στα παλιά τα χρόνια οι χρυσοχόοι ήταν Καλαρρυτιώτες ή κατάγονταν από τους Καλαρρύτες. Αυτές οι τέχνες μαζί με την κτηνοτροφία έδωσαν τη δυνατότητα στους Καλαρρυτιώτες, που κάποτε έφταναν τις πέντε χιλιάδες ψυχές, να κόβουν ακόμα και δικό τουν νόμισμα. Τελειώνοντας την αφήγησή του ο «ξεναγός», απευθύνεται στους φίλους μας και τους ρωτάει αν θα ήθελαν να επισκεφτούν αυτές τις δύο τοποθεσίες και ύστερα να πάνε όλοι μαζί για φαγητό. Εκείνοι, καταφέροντας επιτέλους να συνεννοηθούν με τα μάτια, συμφωνούν να μη δεχτούν καμιά από τις προτάσεις. Κι έτσι ο Κώστας, παίρνοντας το λόγο, ευχαριστεί την παρέα και την πληροφορεί ότι ο «Γερμανός» διάζεται να πάει και στο Συράκο. Όσο για φαγητό, τους λέει, έχει γίνει προμήθεια. Οι Καλαρρυτιώτες συνοδεύουν τους φίλους μας ως έξω από το χωριό και τους υπόσχονταν να τηλεφωνήσουν στο Συράκο: — «Μην ανησυχείτε!», τους λένε, «θα ειδοποιήσουμε εμείς και θα σας περιμένουν κι εκεί άνθρωποι που θα σας ξεναγήσουν πρόθυμα. Έχετε κι εκεί να δείτε πολλά πράγματα!».

Μπορείτε να φανταστείτε πόσο ελεύθεροι ένιωσαν οι δυο φίλοι μας, μόλις έμειναν μόνοι τους; μπορείτε να καταλάβετε πόσο βάρος έφυγε από πάνω τους; Έξω από τους Καλαρρύτες, στο δρόμο προς το Συράκο, χάσκει μια χαράδρα, η Σκάλα, που

σε πιάνει ίλιγγος, αν κοιτάξεις προς τα κάτω. Βλέπεις να κυλάει στον πάτω τα νερά του ο Καλαρρυτιώτης, που στα βλάχικα λέγεται Ντυβιάκα, και έχεις την εντύπωση ότι κοιτάξεις από αεροπλάνο. Τούτες είναι πράγματι άγριες ομορφιές! Τώρα μπορούν οι φίλοι μας να χαρούν τη φύση. Κοιτάζουν το Συράκο και δεν χορταίνουν να το βλέπουν: είναι σα να αντικρύζεις ένα τσαμπι σταφύλι! Τα σπίτια, καθώς είναι χτισμένα στην πλαγιά του λόφου, σου δίνουν την εντύπωση ότι είναι δεμένα το ένα με τ' άλλο. Τόσο πυκνά είναι χτισμένα! Όλα έχουν τις πόρτες τους προς την Ανατολή. Τι αρχοντόσπιτα! Κάποια στιγμή, οι φίλοι μας σπάζουν τη σιωπή και συζητούν γι' αυτά που πέρασαν: ο Γιώργος κατακρίνει το φίλο του για την απερισκεψία που έδειξε. Παραδέχονται και οι δυο τους ότι ήταν επικίνδυνο αυτό το αστείο και ότι ήταν τυχεροί, που ως τη στιγμή εκείνη δεν τους βγήκε σε κακό. Όμως τα πράγματα ήταν ακόμη δύσκολα, αφού στο Συράκο θα τους περίμεναν πάλι. Τι τα ήθελαν όλα αυτά; Φοβόντουσαν ότι δεν θα το γλύτωναν το ξύλο. Αν ήταν μόνο το ξύλο, δε βαρύνεσαι! Αν τους περνούσαν για κατάσκοπους; τί ήρθαμε να κατασκοπεύσουμε εδώ πάνω; τα γκρέμια και τα βράχια; Το ξύλο όμως δεν το γλυτώνουμε!».

Συμφωνούν ότι δεν είναι σωστό να γυρίσουν πίσω και να ξαναπεράσουν μέσα από τους Καλαρρυτίτες. Κι έτσι κατεβαίνουν με προσοχή στη χαράδρα και φτάνουν στο νερό, όπου έφαγαν για μεσημέρι. Στη συνέχεια πήραν την ανηφόρα και έφτασαν στο Συράκο. Στο έμπα του χωριού τους περίμεναν δυο - τρεις νεαροί. Χωρίς πολλά λόγια, γιατί εδώ δεν υπήρχε γερμανομαθής, ξεναγήθηκαν στο σπίτι του Κρυστάλλη, όπου βλέπει κανείς αρκετά που θυμίζουν τον ποιητή. Είδαν επίσης τα χαλάσματα από το σπίτι του Κωλέττη. Εδώ τελείωσαν στο άψε-σβήσε και χωρίς άγχος.

Φεύγουν από το Συράκο απείραχτοι και δεν το πιστεύουν. Τρέχουν και τα πόδια τους αγγίζουν τους ώμους τους! Φτάνουν, σαν αστραπή, στη ράχη, από όπου φαίνεται η Πράμαντα, το

Σκλούπο και το Μιχαλίτσι. Κατεβαίνουν κατευθείαν την πλαγιά, φτάνουν στο Αλπορίζι, από όπου ξαναπαίρνουν το γνωστό τους δρόμο και ξαναγυρίζουν το βραδάκι στην Κουσοβίστα.

Επιστρέφοντας, συμφώνησαν να μην πουν σε κανένα τίποτα. Όμως, όπως φαίνεται, ο Κώστας κάτι είπε στο σχωρεμένο το θείο του τον παπα-Κώστα, γιατί θα πήγαιναν μαζί στην Άρτα, προκειμένου να πάρουν μέρος στην ετήσια σύσκεψη των ιερέων της Ιεράς Μητροπόλεως Άρτης. Πάνω στην κουβέντα, ο παπάς των Καλαρρυτών ανακοινώνει με καμάρι ότι το καλοκαίρι επισκέφτηκαν το χωριό του δύο τουρίστες, από τους οποίους ο ένας ήταν Γερμανός. «Χαρά στους τουρίστες!», τον πείραξε ο παπα-Κώστας, «τα παιδιά ήταν από το χωριό μας!». Του ανέφερε μάλιστα και τα ονόματά τους. Κι έτσι μαθεύτηκε η περιπέτειά τους στα γύρω χωριά και είχε να μολογάει ο κοσμάκης. Άμα βγει ο λόγος από τα χείλη, τον μαθαίνουνε χίλιοι, που λέει και η παροιμία. Κι ο φιλόσοφος του χωριού μας είπε τότε: «Πάλι καλά, που πήγαν για μαλλί και δεν βγήκαν κουρεμένοι!».

Κλείνοντας, ας έρθουμε στην επικαιρότητα: τις προάλλες, ο Γιαννιώτικος τύπος έγραψε ότι εγκρίθηκε κονδύλι, για να γίνει η σήραγγα στην Κηπίνα, ώστε να φτάσει ο αυτοκινητόδρομος στους Καλαρρυτές. Έτσι θα μπορέσουν οικογενειακώς οι δύο φίλοι μας να επισκεφτούν, με το αυτοκίνητο πια, και να θαυμάσουν τα Βλαχοχώρια, χωρίς άγχος.

Γιώργος Νικ. Γιαννάκης

Λέκτορας φιλοσοφικής

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Φίλοι μ' καλωσορίσατε

Φίλοι μ' καλωσορίσατε να φάμε και να πιούμε
κι αύριο καλήν αντάμωση κ' ώσπου ν' ανταμωθούμε.
Στον Αη - Λιά στον Πλάτανο που 'ναι μια κρύα δρύση,
πόχουν οι κλέφτες μάζωξη, πόχουν παλιά λημέρια.

Πόχουν αρνιά και ψήνουνε, κριάρια σουβλισμένα
πόχουν κι ένα γλυκό κρασί, που γλυκοχαιρετιούνται.
Πόχουν τη Ρήνα στο πλευρό που τους κερνάει και πίνουν.
Κέρνα μας Ρήνα μ' κέρνα μας, κέρνα ν' ώσπου να φέξει,
ώσπου να σκάσει ο αυγερινός, να πάει η πούλια γιόμα.

Ωραιότατο τραγούδι της τάβλας που τραγουδιόταν στους γάμους
και σε άλλα γλέντια.

Ας παν να δούν τα μάτια μου

Ας παν να ιδούν κι ας παν να ιδούν
ας παν να ιδούν τα μάτια μου
ας παν να δουν τα μάτια μου
πώς τα περνάει η αγά, η αγάπη μου.

Μην ηύβρει αλλού, μην ηύβρει αλλού
μην ηύρε αλλού κι αγάπησε
μην ηύρει αλλού κι αγάπησε
και μένα με παρά, παράτησε.

Ποιός το είπε δε, ποιος το είπε δε
ποιος τό είπε δεντρολάκι μου,
ποιος το είπε δεντρολάκι μου
δε σ' αγαπώ πουλά, πουλάκι μου.

Κι αν στο είπε ο ή, κι αν στο είπε ο ή,
κι αν στο είπε ο ήλιος να χαθεί
κι αν στο είπε ο ήλιος να χαθεί
τ' αστρί να μη ξημε, ξημερωθεί.

Κι αν στο είπε το, κι αν στο είπε το
κι αν στο είπε το κλεφτόπουλο
κι αν στο είπε το κλεφτόπουλο
της χήρας τ' αρχοντο, αρχοντόπουλο.

(Το τραγούδι γράφτηκε ακριβώς όπως τραγουδιέται).

ΧΡΗΣΤΟΣ Κ. ΑΛΕΞΙΟΥ

1891 — 1943

Στην μνήμη των ομήρων,
Ελλήνων αξιωματικών και
πατριωτών, που χάθηκαν στις
21 - 1 - 43 στην Αδριατική.

Μια εξέχουσα μορφή του Αμπελοχωρίου αλλά και του ευρύτερου Ηπειρωτικού χώρου, ίσως και από τις τραγικότερες, είναι του συμπατριώτη μας Χρήστου Αλεξίου.

Αν η υστεροφημία και η διατήρηση της μνήμης, είναι πρόνομιο λίγων ανθρώπων, που καταξιώνονται με τη δράση τους και τα έργα τους στη ζωή, περισσότερο ακολουθεί Εκείνους που θυσίασαν τη ζωή τους στο βωμό της πατρίδας.

Ο Χρήστος Αλεξίου ανήκει σ' αυτή την κατηγορία των ανθρώπων. Θα προσπαθήσω με αδρές γραμμές να σκιαγραφήσω τη ζωή και τη δράση του, για να τον γνωρίσουν και οι νεώτεροι.

Λίγοι, πολύ λίγοι σύγχρονοι του επιζούν και ακόμη λιγότεροι γνωρίζουν κάτι για αυτόν.

Ο Χ. Αλεξίου γεννήθηκε στα 1891 στο Αμπελοχώρι (τότε Σκλούπο). Είναι το τρίτο παιδί από τα οκτώ παιδιά του Κώστα Αλεξίου. Με προτροπή του Κώστα Κοττίκα, φλογερού αγωνιστή, πατριώτη, δάσκαλου και πολλές φορές βουλευτή, από τους Ραφταναίους, ο πατέρας του τον έστειλε για γράμματα.

Στις αρχές του αιώνα τον βρίσκουμε στο Δημοτικό στην Άρτα. Στα 1902 γράφτηκε για να φοιτήσει στο Ελληνικό Σχολείο στα Πράμαντα. Μετά πάλι στο Γυμνάσιο στην Άρτα, και τέλος γράφτηκε στη φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Αθήνας, απ' όπου πήρε και το δίπλωμά του.

Διορίσθηκε Σχολάρχης στην αρχή στου Λέλοβα και έπειτα στα Άγναντα.

Στα 1917 επιστρατεύθηκε. Και από τότε μέχρι τα 1923 συνέχεια στρατιώτης. Έλαβε μέρος στη Μικρασιατική εκστρατεία και στιγμή προς στιγμή έζησε όλο το δράμα της μεγάλης καταστροφής.

Φτωινό μυαλό, και με εκπληκτική διορατικότητα, όταν ο Ελληνικός στρατός βάδιζε από νίκη σε νίκη, νά τι έγραψε σ' ένα του γράμμα σε συνάδελφό του.

«Βαδίζουμε στον όλεθρο βαδίζουμε στην καταστροφή. . .»

Αποστρατεύθηκε στα 1923 με το βαθμό του υπολοχαγού.

Μετά την αποστράτευσή του, εφοίτησε στο Διδασκαλείο Μέσης Εκπαίδευσης και συγχρόνως ενεγράφη και στη Νομική από όπου πήρε και το δίπλωμα.

Στα 1925 τον βρίσκομε καθηγητή στο Γυμνάσιο Άρτας. Στα 1938 γίνεται Γυμνασιάρχης στην Πωγωνιανή και έπειτα στην Πρέβεζα.

Στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο επιστρατεύεται πάλι με το βαθμό του λοχαγού.

Είναι η γενιά που πλήρωσε πιο ακριβά γιατί έτυχε να θρεθεί μέσα στη δίνη των δύο μεγαλύτερων πολέμων της ιστορίας, της μεγαλύτερης κοινωνικής επανάστασης όλων των εποχών, την Οκτωβριανή, και άλλων πολιτικοκοινωνικών αναστατώσεων.

Και όπως ήταν επόμενο τα γεγονότα αυτά είχαν επίδραση και στον τόπο μας. Με το τέλος του Αλβανικού πολέμου τον βρίσκομε Γυμνασιάρχη στην Άρτα. Αλλά απ' εδώ και ύστερα αρχίζει μια άλλη σελίδα της Ελληνικής Ιστορίας, δραματική όσο και ηρωική.

Είναι πράγματι από τις ωραιότερες και ενδοξότερες στιγμές της Ιστορίας μας.

Στις αρχές του 42 άρχισαν να κάνουν την εμφάνισή τους οι πρώτες αντάρτικες ομάδες στα βουνά της πατρίδας μας.

Ξαναζωντανεύει πάλι το αρματωλικό και ένα καινούργιο 21 άρχισε να ανατέλλει. Δεν περνάει πολύς καιρός και τα βουνά γεμίζουν από Έλληνες αντάρτες.

Μετά την πρώτη έκληξη των καταχτητών αρχίζει η αντίδραση. Αρχίζει η τρομοκρατία, με συλλήψεις, εκτελέσεις, φυλακίσεις, και συγκέντρωση ομήρων σε στρατόπεδα συγκέντρωσης εδώ και στην Ιταλία.

Κοντά στο νου και η γνώση. Σε παρόμοιες περιπτώσεις τα αντίποινα στρέφονται στους πατριώτες και στου ανησυχούντες.

Η προϊστορία του Χ. Αλεξίου τον κατέστησε από την αρχή επικίνδυνο και ύποπτο στους καταχτητές. Και από τις πρώτες συλλήψεις πατριωτών που έγιναν στην Άρτα ήταν και ο Χ. Αλεξίου.

Ήταν φλογερός δημοκράτης, Ακέραιος άνθρωπος, και ασυμβίβαστος. Πίστευε στη συμμαχική νίκη, και τόλεγε. Καυτηρίαζε έντονα τους προσκυνημένους. Συνέπεια αυτής της πατριωτικής συμπεριφοράς ήταν η σύλληψή του.

Στις 10 του Δεκέμβρη του 42 συλλαμβάνεται στην Άρτα

και μαζί με άλλους πατριώτες μεταφέρεται πρώτα στα Γιάννινα. Εκεί γίνεται συγκέντρωση ομήρων απ' όλη την Ήπειρο και μετά μεταφέρονται στην Πάτρα απ' όπου με συνεχείς αποστολές τους έστελναν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Ιταλία σαν όμηρους.

Εδώ θα παραθέσω το τελευταίο του γράμμα από την Πάτρα στην γυναίκα του.

Εν POSTO MILITARE 82 τῆ 16 - 1 - 1943

Αγαπημένη μου Λόπη.

Ύστερα από 36 μέρες που αντιστοιχούν με 36 χρόνια κατώρθω-

σα να πάρω γράμμα σου, το οποίο με ανακούφισε αρκετά. Συγχρόνως έλαβα και τα γράμματα του Κώστα και της Τούλας. Θα προσπαθήσω να συμμορφωθώ με τις συστάσεις όλων σας όσον αφορά τη στεναχώρια, ...

Γιατί δεν μούγραφες για το δυστύχημα του ξαδέλφου σου. Τα σοχαρά γεγονότα δεν πρέπει να παραλείπονται. (Έννοεί την εκτέλεση του Χριστογιώργου από τους αντάρτες στους Ραφταναίους), που κατηγορούνταν σαν συνεργάτης των Ιταλών).

Σας φιλώ

Χρήστος

Υ. Γ.

Ο Ρήγας και Ρεθύθης έφυγαν για την Ιταλία οι υπόλοιποι εδώ υγιαίνουν.

Σημείωση Ο Ρήγας ήταν συνταγματάρχης Διοικητής του 15ου

Συντάγματος του Αλβανικού πολέμου ομοίως και ο Ρεβύθης. .). Είναι και αυτοί συγκρατούμενοι στο στρατόπεδο της Πάτρας, και που η αποστολή του έφθασε σώα στην Ιταλία. .

Σε μια αποστολή που έγινε στις 20 Γεννάρη μεταξύ των ομήρων ήταν και ο Χ. Αλεξίου. Η αποστολή αυτή είναι γνωστή σαν αποστολή Δαβάκη. Γιατί στην αποστολή αυτή ήταν και ο γνωστός ήρωας της Πίνδου Δαβάκης.

Στις 21 του Γεννάρη του 1943 στα ανοιχτά της Αυλώνας έγινε ο τορπιλισμός του πλοίου «CITA GENOVA» από συμμαχικά υποβρύχια. Μεταξύ των νεκρών ήταν και ο Χ. Αλεξίου.

Αυτός ήταν ο τραγικός επίλογος της ζωής του πάνω στα παγωμένα κύματα της Αδριατικής. Μιας ζωής πολύμοχθης και γεμάτης περιπέτειες, και ήταν μόλις 52 χρονών, ακμαίος, δραστήριος, φτασμένος οικονομικά και επαγγελματικά και γεμάτος σχέδια για τη γενέτειρά του, που την αγαπούσε υπέρμετρα. Ήταν ένας γνήσιος Ηπειρώτης.

Τις τραγικές στιγμές του τορπιλισμού περιγράφει στο ημερολόγιό του ο αείμνηστος Γυμνασιάρχης Σαράντης Παπανικολάου από το Ελληνικό που επέζησε από τον τορπιλισμό. . .

« . . . . Μετά τον τροπιλισμό του πλοίου CITA D. GENOVA από Αγγλικό υποβρύχιο πολλοί από τους επιβαίνοντες ομήρους επνίγησαν. Μεταξύ αυτών ήτο και ο Χρήστος Κ. Αλεξίου Γυμνασιάρχης, έφεδρος λοχαγός. Οι επιζήσαντες έμειναν 16 ώρες εις την θάλασσαν παλεύοντας προς τα κύματα.

Μας ενέβασαν μουδιασμένους στο κατάστρωμα του πλοίου, που μας περιουνέλεξε, και μαζί μας και την τετράγωνοσχεδία που στοργικά μας βάσταζε στην αγκαλιά της 16 εφιαλτικές ώρες.

Καθώς τα βίντζια του μικρού πλοίου ανέβαζαν τη σχεδία μας, αντικρύσαμε σφικτά γανζωμένο ανάμεσα στα σανίδια της το πώμα του Γυμνασιάρχου Αλεξίου . . . . .» . . . . .».

Μετά 21 χρόνια το Σεπτέμβρη του 1963 με πολεμικό σκάφος μεταφέρθηκαν τα οστά όλων των πνιγέντων στον Πειραιά. Τα οστά του Χ. Αλεξίου με μέριμνα των δικών του μεταφέρθηκαν στον οικογενειακό τάφο στην Άρτα, όπου και αναπαύεται.

Ο Αθηναϊκός τύπος της 17 - 8 63 έγραφε.

«Θά μεταφερθούν έκ τής Ίταλίας
τά όστα του Δαβάκη καί
άλλων Έλλήνων άξιωματικῶν. . .»

Ή ανακοινώθη άρμοδίως ότι τό δεύτερο δεκαήμερο του προσεχούς μηνός θά μεταφερθούν έκ Μπάρι Ίταλίας διά πολεμι-

ΣΧΟΛΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΣΚΛΟΥΠΟ

Του Βασίλη Δ. Τόλη

Κάθε χρόνο πήγαινα στο χωριό το καλοκαίρι, έβλεπα το πατρικό μου, κάτι το σχολείο, την εκκλησία και τόσα μέρη που πάντοτε με συγκινούν. Οι μέρες πέρναγαν γρήγορα και ευχάριστα με τους χωριανούς που τους έβλεπα κάθε μέρα. Φέτος πήρα απουσία, δεν πήγα στο χωριό, δεν είδα κανέναν και έτσι ως με δουν στον Καθρέπτη.

Διαβάζοντας τον καθρέπτη πάντοτε αισθάνομαι ευχαρίστηση. Τα όσα μας γράφουν οι συλλογάτες του Καθρέπτη, και ο σεβαστος και φίλος δάσκαλός μου Δημήτριος Τόλης και ο ξάδελφος φίλος και συνάδελφος Κωστάκης της παπαδιάς πάντοτε με ευχαριστούν το δε όνομα Μήτσιο Τόλης με συγκινεί ιδιαίτερα.

Εγώ τελείωσα το Δημοτικό στο Σκλούπιο με τον ίδιο δάσκαλο αλλά σε πολλά «Σχολεία».

Στην πρώτη και δεύτερα τάξη πήγα στο κλασικό παλαιό σχολείο που ήταν εκεί που είναι το κοινοτικό γραφείο τώρα. Πριν μπεις στο σχολείο ήταν ένας μικρός «σφας» που συνήθως καθόταν οι γέροι και παίζαν τα κίτσια, τα καλά και ειδικά πελεκεμένα ξυλαράκια.

Ο Κωνσταντή-Γιάννης και ο Βασίλ-Πραμαντιώτης, συνήθως φωνάζανε δυνατά όταν παίζανε και τους ακούγαμε μέσα στο σχολείο, ενώ ο Βασίλ-Πάνος και ο Ντούλα-Σπύρος και ο Κώστα-Καλατζής παίζανε ήσυχα.

Μπαίνοντας στο σχολείο αριστερά ήταν ένα μικρό χώρισμα. Εκεί μέσα ήταν το τηλέφωνο και το λαούτο του δάσκαλου που το έπαιζε σε Εθνικές και Χρονιάρες γιορτές και χόρευαν οι μεγαλύτεροι μαθητές. Δεξιά ήταν δυό σειρές από θρανεία και στην αριστερή γωνία ήταν ο πίνακας επάνω σε έναν τρίποδα. Μπροστά από τον πίνακα ήταν λίγος χώρος αδειανός που συνήθως καθόταν τα παιδάκια που έφερναν μερικές μητέρες με την άδεια του δάσκαλου, γιατί τα παιδάκια αυτά ήταν προσχολικής ηλικίας, φοράγανε ακόμη φουστανάκια αγόρια και κορίτσια και κάθονταν κάτω στο πάτωμα γι' αυτό και λέγανε ότι πήγαιναν στην πρώτη κατατή τάξη.

Θυμάμαι μια φορά που η μάνα είπε στο παιδάκι της «Να κάτο φρόνμα και να έχης την ποδούλας κάτω να μην φαίνεται η τσοτσούλα σου». Εγώ καθόμουνα στο πρώτο το θρανίο με τον Νίκο

Αλεξίου και Χαρίλη Ξεκάρφωτο και ακούσαμε τι είπε η μάνα στο παιδί και βάλουμε τα γέλια και τότε μας «κατέβασαν από την φορτώσι» μας χαιρέτησε ο δάσκαλος με ανάποδες.

Από αυτό το γεγονός τώρα θυμήθηκα και τον γείτονά μας που έλεγε στα παιδιά του όταν έτρωγαν. Μην τα πετάτε τα τριματάκια να τα τρώτε να σας μεγαλώσει η τσοτσούλα σας και του είπε η γυναίκα του, δεν τρωσ και συ λίγα αφέντη.—

Το σχολείο είχε και καπώι και έκλεινε ο δάσκαλος τους τιμωρημένους που δεν ήξεραν το μάθημα ή που είχαν κάνει έφοδο στα ξένα τα αμπέλια. Την τρίτη και τετάρτη την πέρασα στην εκκλησία από πάνω από το γυναικείο, με πολύ λίγο φως σαν το κρυφό σχολείο, αλλά άφθονο κρύο.

Όταν άρχιζαν οι ζέστες τότε κάναμε μάθημα κάτω από την σκαμνιά μπροστά στην εκκλησία. Όταν όμως γίνονταν τα σκάμνα φεύγαμε γιατί είχε πολλές μυίγες και μελίσια και τότε πηγαίναμε μπροστά από το καινούργιο σχολείο που δεν ήταν τελειωμένο. Ο καθένας μας είχε μια πέτρα να κάθεται και μια στο γόνατο να γράφει.

Στην πέμπτη και έκτη τάξη πήγα στο μαγαζί του Δήμου. Στην πέμπτη καθόμουνα στο ίδιο το θρανίο με τον Χαρίλη του Δήμου Αλεξίου.

Ο Χαρίλης ήταν έξυπνος μελπητερός και πειραχτήριος. Τότε ήταν η εποχή που πολλοί άνδρες φοράγαμε καλώςτες στρατιωτικές και τρίτσες άσπρες. Ο δάσκαλος φορούσε κυλότα και ο Χαρίλης μας έλεγε ότι την κρέμαγε ανάμεσα από τις πόρτες και πήδαγε μέσα για να μπορέσει να περάσει τα πόδια του κάτω, γιατί τα ποδονάργια ήταν πολύ στενά.

Στην έκτη τάξη καθόμασταν όλα τα αγόρια στο τελευταίο θρανίο αριστερά. Δίπλα μου καθώνταν ο Κώστας του Αποστόλη Κόκκινου του δραγάτη, που ήταν έξυπνος, και σεμνός και πάρα πέρα καθόνταν ο Χαρίλης ο Ξεκάρφωτος, πάντα καθαρός και φορούσε και ένα «ξενοκόμπι» αλλά μόνο στο δεξιό το μανίκι για να το βλέπουν οι κοπέλες που κάθονταν απέναντι στα δεξιά μας.

Ο Χαρίλης πάντοτε τα κατάφερνε και τα είχε καλά με όλους και με τον δάσκαλο και με τους μαθητές και με τις κοπέλες. Πολλές φορές τα κατάφερνε με την καλωσύνη του και μερικές φορές με τα μαρδανίσματα που έκανε στις κοπέλες.

Το σχολείο ήταν μονοτάξιο δηλ. ένας δάσκαλος και είχε περίπου εκατό μαθητές.

Δούλεψε με όρεξη, ενδιαφέρον και πολύ σκληρά ο Μήτσιο Τόλης. Παρέδιδε όλα τα μαθήματα, έγραφε στον πίνακα την περιλήψη που την γράφαμε και εμείς στο πολύτιμο σημειωματάριο, διόρθωνε γραφτά και εκθέσεις, άκουγε την ανάγνωση και τα ποιήματα από εμάς, μας μάθαινε εθνικά και δημοτικά τραγούδια και πως να γράφουμε γράμματα στον πατέρα μας και όλα αυτά μόνος του. Γι' αυτό του αξίζει ένα μεγάλο ευχαριστώ απ' όλους μας. Βέβαια πότε πότε ζητάγε και την συνδρομή από την βοηθό του κρανίσια βέργα με τα κόμπια την οποία νομίζω σχεδόν όλοι μας την δοκιμάσαμε.

Θυμάμαι όταν μας είπε να γράψωμε μια έκθεση γράμμα στον πατέρα μας. Πολλοί νομίσαμε ότι ο δάσκαλος θα τα στείλει τα γράμματα. Μία μαθήτρια έγραψε, Σεβαστέ μου πατέρα, η γιαλιάδα τσερλίστικε το ίδιο επιθυμώ και για σένα κ.λ.π. Επίσης μια άλλη έγραψε, Σεβαστέ μου πατέρα, μας γκρεμίστηκε η παρδαλή το ίδιο επιθυμώ και για σένα κ.λ.π. Και άλλη έγραψε. Σεβαστέ μου πατέρα, το γέρμα κοντεύει να τελειώσει και η μάνα λέει αν δεν γκρεμοτείς να μας στείλεις καμιά δεκάρα, θα πάμε διακοινιά κ.λ.π.

Μια φορά την εβδομάδα, μας έκανε επιθεώρηση στην καθαριότητα, κοίταγε τα αυτιά, τα νύχια που τα τροχάγαμε στις πλάκες εκεί που τροχάγαμε και τα χέρια να φύγει το χρώμα από τις καρύδες που τρώγαμε. Επίσης έπρεπε να έχουμε μαντίλι γιατί θεωρούνταν ανθυγιεινό να σκουπάς την μύτη με τα μανίκια.

Πολλές φορές πηγαίναμε περίπατο στην Γκίνη, στην Αγία Τριάδα και στην Λούτσα. Θυμάμαι μια φορά στην Γκίνη μερικά παιδιά πήγαν πιο πέρα στο ρέμα για τις ανάγκες τους και γύρισαν σχεδόν χεσμένα από το φόβο τους γιατί είπαν ότι είδαν ένα άγριο ζώο. Τότε ο δάσκαλος και οι μεγάλοι μαθητές πήγαμε προς το ρέμα και πραγματικά είδαμε ένα ζαρκάδι. Αυτό ήταν το γεγονός της εβδομάδας για συζήτηση στα μαγαζιά.

Την πρωτομαγιά πηγαίναμε στον Αηλιά με τρόφιμα, νερό και τους αετούς. Εκεί τρώγαμε χαμοκέρασα και παίζοντας - εδώ θα χρησιμοποιήσω την έκφραση από την έκθεση του φίλου μου στρατηγού Χ. Πραμαντιώτη - τρέχαμε και πηδούσαμε - ντί - δί - ντίπ μέσ' τσφτέρες. Πετάγαμε τους αετούς που συνήθως έκαναν κολουτούμπες γιατί είχε πολύ αέρα και γι' αυτό τους βαρέναμε την ουρά δένοντας πετσέτες και καμιά φορά κόβουνταν η κουβαρίστρα και μας χαιρέταγε κι ο αετός και οι πετσέτες.

συνεχίζεται

ΟΙ ΤΡΟΦΕΣ ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΣΚΛΟΥΠΟ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Ε. ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ

Όλες οι οικογένειες διατηρούσαν άλλος πολλά άλλος λίγα γιδοπρόβατα. Μερικοί είχαν και αγελάδα.

Το καλοκαίρι λοιπόν που υπήρχε αρκετή βοσκή και το γάλα αφθονούσε φρόντιζαν να αποθηκεύσουν γαλακτερά προϊόντα για το χειμώνα που δεν υπήρχε περισσευόμενο γάλα.

Τα προϊόντα αυτά ήταν:

1. Τυρί.

Από τα κασίκια που έσφαζαν τη λαμπρή κράταγαν πητιά με την οποία έπηζαν το τυρί. Το έβαζαν σε τενεκέδες ή τομάρια και το φύλαγαν στο κατώι. Το έτρωγαν το χειμώνα που έρχονταν οι άντρες απ' το ταξίδι.

2. Πρέντζα

Το καλοκαίρι που το γάλα ήταν άφθονο το βάραγαν για να βγάλουν το βούτυρο. Το ξινόγαλο που έμενε το έβραζαν και έφτιαχναν πρέντζα. Την αλάτιζαν και αφού την άφηναν να γίνει καλά και να στραγγίσει τα υγρά εντελώς την έβαζαν στο τομάρι. Το τομάρι το έβαζαν στο κατώι και μέρα παραμέρα το γύριζαν για να μην σικλιάσει από την υγρασία. Όσοι δεν είχαν δική τους, αγόραζαν.

3. Βούτυρο.

Το γάλα του καλοκαιριού το μάζευαν σε κατσαρόλες ή στη βούτα και το άφηναν να γίνει κορφή. Ύστερα τα βάραγαν στη βούτα για να χωρίσει το βούτυρο από το ξινόγαλο. Το βούτυρο στέκονταν από πάνω και το μάζευαν με το κουτάλι σ' ένα πιάτο. Μετά το ξέπλεναν, το έβαζαν στην κατσαρόλα και το αλάτιζαν. Όταν τελείωνε το γάλα γύρω στο Δεκαπενταύγουστο και δεν έφτιαχναν άλλο βούτυρο, το έλιωναν, το έβαζαν σε δοχείο, συνήθως σε λαγήνι και το φύλαγαν στο ντουλάπι.

Όταν έλιωναν το βούτυρο έμενε στον πάτο της κατσαρόλας λίγο βούτυρο ανακατεμένο με το αλάτι. Αυτό το έλεγαν νταρτ ή ζούρτσα.

Το νταρτ το έριχναν στο λιωμένο βούτυρο και αυτό κάθο-

γταν στον πάτο, επειδή ήταν πολύ αλμυρό, τον χειμώνα αποτελούσε μια νόστιμη λικουδιά, ιδίως για τους άντρες που γύριζαν απ' το ταξίδι.

4. Γαλοτύρι.

Το γαλοτύρι ήταν εποχιακό δεν το φύλαγαν για το χειμώνα γιατί δεν είχαν ψυγεία. Το έφτιαχναν συνήθως τη σαρακοστή για το Πάσχα και στην νηστεία για το Δεκαπενταύγουστο.

Έπηζαν τυρί και το έβραζαν σε τομάρι ειδικά φτιαγμένο. Μετά έβραζαν το γάλα της ημέρας και αφού το άφηναν να κρυώσει το έριχναν στο τομάρι. Αυτό έπηζε και γινόταν ένας χυλός με κομμάτια τυρί μέσα.

Για να συντηρείται το πάταγαν λίγο στο αλάτι. Το έτρωγαν όταν τελείωνε η νηστεία.

ΣΤ. ΚΡΕΑΤΑ

Οι Σκλουπιώτες όλα τα τρόφιμα που αποθήκευαν τα συγκέντρωναν αθόρυβα από το καλοκαίρι σαν τα μηρμύγκια.

Μάζευαν, έφτιαχναν, τοποθετούσαν, τακτοποιούσαν, έσιαζαν. Για όλα φρόντιζαν, όσα μπορούσαν να οικονομήσουν απ' τον φτωχό τόπο τους. Μόνο για αποθήκευση κρεάτων δεν φρόντιζαν. Δεν συνήθιζαν να παστώνουν κρέατα όπως σ' άλλα μέρη της Ελλάδας. Αυτό συνέβαινε, ίσως, επειδή το Σκλούπο ήταν Τζουμερκοχώρι και προτιμούσαν οι Σκλουπιώτες, όταν ήθελαν κρέας, να σφάζουν ένα ζώο και να τρώνε κρέας φρέσκο.

Βέβαια για κρεοφαγία σ' εκείνη την εποχή δεν μπορούμε να μιλάμε. Είναι εξάλλου γνωστό το καλαμπούρι για κρεοφαγία Λαμπρή - Πανηγύρι.

Λείποντας οι άντρες απ' το χωριό δεν έμπαινε ούτε ιδέα για κρέας στις γυναίκες.

Όμως σ' όλα τα σπίτια κράταγαν ένα μανάρι, το τάζιζαν καλά και το έσφαζαν τα Χριστούγεννα, που έρχονταν και οι άντρες. Η κρεοφαγία κράταγε, όσο κράταγε και το κρέας του μαναριού.

Από κει και ύστερα οι πιό τυχεροί έτρωγαν καμμιά κότα ή κανένα κομμάτι κρέας από καμμιά γίδα που έσφαζε κάποιος στο χωριό.

Ζ. ΔΙΑΦΟΡΑ

Για τα κρουολογήματα και τα συνάκια του χειμώνα φρόντιζαν να μαζέψουν απ' το Κορφόβουνο αλίσφακο και από τους κήπους χαμομήλι. Απ' αυτά δεν έβραζαν συχνά γιατί η ζάχαρη ήταν δυσεύρετη.

Επίσης φρόντιζαν απ' το καλοκαίρι και μάζευαν φύλλα από γκουτσιπιά, τα αρμάθιαζαν και τα κρέμαγαν να ξεραθούν. Τα γκουτσιπόφυλλα τα χρησιμοποιούσαν για να τα βάζουν πάνω στις καλαμποκίσσιες κουλούρες, που έψηναν στη θράκα, για να μην καίγονται.

B. Παπαδημητρίου

ΣΚΛΟΥΠΟ ΚΑΙ .. ΘΑΛΑΣΣΑ

Υπήρχε κάποια παλιά αριστοκρατική οικογένεια στην Αθήνα με το επώνυμο «Γέροντα». Γόνοι αυτής της οικογένειας ήταν οι Άγγελος Γέροντας (1785 - 1862) μ' εξαιρετική πατριωτική δράση και μέλος της πρώτης δημοτικής αρχής των Αθηνών, Βασίλειος Γέροντας (1767 - 1806) μ' επίσης αξιόλογη πατριωτική δράση, Αλέξανδρος Γέροντας (1870 -) που πρόσφερε πολύτιμες στον αγώνα υπηρεσίες, και, Αγησίλαος Γέροντας (1874 -), Ναύαρχος, που ήταν και Αρχηγός του Ναυτικού Επιτελείου στα 1922 - 1924

Ο τελευταίος αυτός, ο Αγησίλαος Γέροντας, θα πρέπει να υπήρξε απ' τα πολύ αξιόλογα στοιχεία του Πολεμικού Ναυτικού θεωρείται είδος αρχηγού ναυτικής οικογένειας και τ' όνομά του βρήκα ν' αναγράφεται τόσο σε περίοπτη μαρμαρίνη πλάκα στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων, όσο και σε κείμενα που έχουν σχέση με την Επανάσταση του 1909, στην οποία φαίνεται ότι ο Αξιωματικός αυτός πρωτοστάτησε. Και το σπουδαίο: λένε πως ήταν περήφανος για την Ηπειρώτικη καταγωγή του! . . .

Το 1971, είχα την τύχη να βρω και κάποιον άλλο Γέροντα στο Πολεμικό Ναυτικό. Ναυτικός Δόκιμος αυτός, που κατόπιν παραιτήθηκε. Ήταν γυιός Αξιωματικού, Αθηναίος, αλλά σε συνομιλία μας υποστήριξε πως η οικογένειά του καταγόταν απ' τη Χαλκίδα. Αρκετά ενδιαφέρουσα λεπτομέρεια, αν λάβη κανείς υπ' όψη ότι, μ' αφορμή άλλους Γερονταίους, Αξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού που έδρασαν στην Μέση Ανατολή πρόσφατα, έμαθα ότι ο Κωσταγέροντας, ισχυριζόταν μέχρι τα βαθειά του γεράματα πως κάποιο Σκλουπιώτικο «λασποπαίδι» είχε εγκαταλείψει το χωριό για να εγκατασταθεί στη Χαλκίδα! Και, λένε πως ο Γέροντας εκείνος της διασποράς, καζάντησε στον Εύριπο, πλούτισε, έκαμε φαμίλια που στράφηκε στη θάλασσα κι οι γόνοι της έφτιαξαν το βαρύγδουπο όνομα των Γερονταίων στο Ναυτικό μας. . .

Είναι άραγε πράγματι έτσι; . . .

K. A. ΓΕΡΟΝΤΑΣ

ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΣΑ

Το φοβεριζαμε από χρόνια, χωρίς να το τολμάμε. Και ξαφνικά την περασμένη εβδομάδα τ' αποφασίσαμε. Θα κατεβαίναμε για ψάρεμα στην Πολιτσα. Τα ανάμικτα συναισθήματα που μας είχαν κυριεύσει, δεν μας άφηναν περιθώρια να σκεφτούμε πió ψύχραιμα και στις δώδεκα τα μεσάνυχτα αφήσαμε τ' αυτοκίνητα στο φορτώσι και πήραμε τον δρόμο για την Πολιτσα. Η νύχτα ήταν χωρίς φεγγάρι και οι φακοί αδύναμοι, όμως τα εκατόν πενήντα περίπου μέτρα, μέχρι να βγούμε από το χωριό και να πάρουμε την δημοσιά ένοιωθε κανείς πως περπατούσε σε γνώριμα μέρη.

Μόλις βγαίναμε από το χωριό έπιασα ασυναίσθητα το παλαιό σημάδι που έχω στο κεφάλι μου, όταν πριν από είκοσι πέντε χρόνια μ' έριξε το μουλάρι κάτω. Μέχρι να τελειώσω την ιστορία - φτάσαμε στην . . . δημοσιά.

Έτσι πότε σκοντάφτοντας και πότε ροβολόντας, γιατί κάποιο δένδρα ή κάποιος χαλιάς μας έκοβε τον δρόμο φτάσαμε στο γεφύρι μετά από μια ώρα και είκοσι πέντε λεπτά.

Το σκοτάδι και ο καινούργιος δρόμος, δεν σου θύμιζαν τίποτα από εκείνον τον Γολγοθά που όλοι μας περάσαμε αμέτρητες φορές. Περπατούσα και ροβόλαγα σαν υπνωτισμένος. Η νύχτα και οι αναμνήσεις άνοιξαν τον δρόμο στην φαντασία, να γυρίσει είκοσι και πάνω χρόνια πίσω, να ξαναζωντανέψει τις ενθυμήσεις, απλές και σύνθετες, χωρίς να παραλείψει τίποτα - έτοιμη ήδη να γράψει το πιο μεγάλο σε όγκο μυθιστόρημα που γράφηκε ποτέ.

Στο γεφύρι κοντοστάθηκα και τα πόδια μου λύγισαν. Δεν ήταν από κούραση, αυτή δεν την αισθάνθηκα καθόλου, αλλά από συγκίνηση. Εκεί στην μεγάλη καμάρα ξανασυνάντησα τον εαυτό μου μετά από έν απέταρτο του αιώνα περίπου, και είναι μια την αλήθεια σημαδιακή αυτή η συνάντηση, είναι οι αναμνήσεις που έρχονται από το παρελθόν να συναντήσουν το παρόν και να κάνουν όνειρα για το μέλλον. Σ' αυτό το γεφύρι θα συναντηθεί ο ιδρώτας, οι κόποι και οι θυσίες γενιών και γενιών με το θόρυβο των μηχανών και τα προϊόντα των εξατμήσεων - σήμα κατατεθέν της σημερινής τεχνολογίας. Σ' αυτό τέλος το

σημείο θα γεφυρωθεί με την φρόντιδα της πολιτείας, η ελπίδα και οι προσδοκίες τόσων γενιών - από εκείνους που με ένα ταπί στο χέρι, άνοιγαν τον πρώτο κατακόδρομο, μέχρι τους πατεράδες μας, που πριν τριάντα περίπου χρόνια με προσωπική εργασία, έστειλαν τα πρώτα μηνύματα στις επόμενες γενιές και έβαλαν μια υποθήκη, ότι το έργο αυτό έπρεπε να προχωρήσει και να τελειώσει.

Απορροφημένος απ' αυτές τις σκέψεις, φτάσαμε στ' αναβρυστικά. Εκεί που κάθε πέτρα είναι και ένα ακουμπιστήρι, κάθε πιθαμή άμμος είναι ποτισμένη με τον ιδρώτα των μανάδων μας, σκουμπούσανε να πάρουν μια βαθειά ανάσα και να δροσιστούν πριν τραθήξουν για την ανηφόρα. Πόσες φορές δεν άκουσα τους αναστεναγμούς και τις ευχές, που ακούγονταν, σαν κατάρες των γυναικών:

—«Δεν μπόραγε θεέ μου, τούτο το νερό, νάβγανε πιο πάνω!»

Αφού γεμίζανε τα παγούρια, τραβούσανε την ανηφόρα. Μέχρι να φτάσουνε στο εκκλησάκι, γυρίζανε πολλές φορές το κεφάλι τους, κοιτούσανε το νερό που έτρεχε και τους παχιούς ίσκιους με πόνο, λες και φεύγανε από τον Παράδεισο.

Στο μεταξύ, τα παιδιά ανάψανε φωτιά, ψήσανε πατάτες που πήραμε μαζί μας, κάναμε καφέ και το ρίξαμε στο ψάρεμα μέχρι που χάραξε.

Εκεί που κάποτε, ο χώρος αυτός, φιλοξενούσε δεκάδες γυναίκες και σχεδόν μια ντουζίνα φορτωμένα μουλάρια, έγινε αγνώριστος, ένας τόπος απάτητος και ψηλοχορταριασμένος, μόλις που μπόραγες να ξεχωρίσεις τις δυο πέτρες, τις τόσο γνωστές, που έβγαινε το νερό. Πόνεσε η ψυχή μου, ένιωσα την επιθυμία, να χώσω τα νύχια μου όσο πιο βαθειά μπορούσα, να ξεριζώσω εκείνα τα αγριοχόρταρα για να ξαναγίνει ο τόπος όπως ήταν βαθειά χαραγμένος στην μνήμη μου. «Ιεροσουλία ενάντια στην φύση» - θα έλεγε ο μακαρίτης ο Λουντέμης - όμως εκείνα τα αγριοχόρταρα και τα μούσκλα που ήταν κολλημένα σε κάθε λιθάρι τα μίσησα πολύ.

Το ψάρεμα δεν το χαρήκαμε, γιατί δεν τσιμπούσανε καθόλου, παρ' όλο που το ποτάμι ήταν θολό - ιδανικό, όπως θα λέγαμε κάποτε. Μέρη καταπληκτικά, τέτοια που θα τα ζήλευε κάθε ψαράς ποταμιού - κάθε λίγα μέτρα και ένας θρος κι ανάμεσα από αυτούς πετρίτσες και κοτρώνια που χαιρόσυνα να ψαρεύεις.